

การเมืองสีเขียว : การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ณัฐพัชร ศิริวัฒน์^{1*}

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*natthapath.s@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และกล่าวถึงการให้ความสำคัญกับการเมืองสีเขียว ผลการศึกษาพบว่า ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกที่มีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น อีกทั้งปัญหาที่หลากหลาย อาทิ หมอกควัน ฝุ่นพิษ อากาศเสีย น้ำเน่า ขยะล้นเมือง รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรม เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ ทำให้ธรรมชาติขาดความสมดุล ก่อให้เกิดภัยพิบัติต่างๆตามมา ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และมวลมนุษยชาติเป็นอย่างมากและเพิ่มขึ้น นับว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเมืองกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันและการเมืองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมของทุกประเทศ จึงเป็นสิ่งท้าทายของผู้นำทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นเพื่อให้สังคมไทยเกิดการเมืองสีเขียวและสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน พรรคการเมืองและรัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายหลักและแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การเมือง การเมืองสีเขียว สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน

Green Politics : Prioritizing Environmental Factors for Sustainable Development

Natthapath Siriwat^{1*}

¹Political Science Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Nakhon Pathom Rajabhat University

*natthapath.s@gmail.com

Abstract

The main objective of this academic article is to study environmental change, particularly climate change, and its impact on humans, and to discuss the importance of green politics. The study found that amidst increasingly interconnected global environmental changes and a variety of problems, examples include smog, toxic dust, air pollution, contaminated water, overflowing garbage, and the destruction and degradation of natural resources. These are all results of human actions that disrupt the balance of nature, leading to various disasters. These phenomena have a significant and increasing impact on the economy and humanity. This issue is fundamentally an environmental problem, and politics is interconnected with the environment, influencing environmental policy in all countries. Therefore, addressing these environmental problems is a challenge for political leaders. To foster a green politics in Thai society that aligns with sustainable development, political parties and the government should prioritize the conservation of natural resources and the environment by making environmental policies a core policy and actively and continuously campaigning for the participation of all sectors.

Keywords: Politics, Green politics, Environmental, Sustainable development

บทนำ

จากคำกล่าวของบิดาวิชาประชากรศาสตร์ชาวอังกฤษที่เลื่องชื่อ ผู้มีนามว่า โทมัส โรเบิร์ต มัลทัส (Thomas Robert Malthus) ที่ว่า จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นเป็นแบบเรขาคณิต หรือทวีคูณ แต่อาหารเพิ่มขึ้นเป็นแบบเลขคณิต เป็นผลให้ประชากรล้นโลก และเกิดความอดอยาก [1] คำกล่าวนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและสัมพันธ์กับการเมืองเชิงนิเวศ (Political Ecology) ซึ่งมีความเชื่อว่า ถ้าสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ (ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก ควันพิษจากรถยนต์ ขยะล้นเมือง อุณหภูมิของโลกร้อนขึ้น เป็นต้น) ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อมนุษย์มากและนับวันจะรุนแรงมากขึ้น อาจทำให้มนุษย์มีชีวิตรอยู่ยากขึ้น ส่วนการเมืองก็จะไม่สำคัญ การเมืองเชิงนิเวศหรือการเมืองสีเขียวจึงให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมองว่าธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการเมืองมีความสัมพันธ์กัน ทำให้องค์ความรู้ด้านรัฐศาสตร์หันมาให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น จึงเกิดวิชาต่างๆ อาทิ นิเวศวิทยาการเมือง (Political Ecology)

ทฤษฎีการเมืองสีเขียว (Green Politics Theory) จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Environmental Ethics) และ สตรีนิยมแนวนิเวศ (Eco-feminism) เป็นต้น [2]

คำศัพท์การเมืองเชิงนิเวศ หรือการเมืองสีเขียว หรือการเมืองว่าด้วยสิ่งแวดล้อมเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและโลก ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการเมือง โดยที่การเมืองเชิงนิเวศกับการเมืองสีเขียวมีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนั้นในบทความนี้ ผู้เขียนจึงขอเลือกใช้คำว่า “การเมืองสีเขียว”

การนำเสนอเนื้อหาในบทความนี้ ผู้เขียนขอแนะนำใน 7 ประเด็น ดังนี้ (1) บทนำ (2) ความหมายของการเมือง (3) หลักการสำคัญของการเมืองสีเขียว : ที่มา ความหมายและ นักคิด (4) การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่มีผลกระทบต่อมนุษย์ (5) แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (6) การเมืองสีเขียว : กรณีตัวอย่าง (7) บทวิเคราะห์ภาพรวมและข้อเสนอแนะ ทั้งนี้ในการเขียนบทความนี้ได้นำองค์ความรู้จากนักวิชาการทั้งของไทยและต่างประเทศ มาใช้ในการเรียบเรียงซึ่งได้มีการอ้างอิงไว้ท้ายบทความแล้ว

ก่อนที่จะอธิบายถึงการเมืองสีเขียว ผู้เขียนขออธิบายความหมายของการเมืองก่อน คำว่า “การเมือง” นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย แต่ในที่นี้ขอเลือกความหมายของนักวิชาการที่เด่น ๆ ดังนี้

Aristotle นักปราชญ์ชาวกรีกซึ่งเป็นบิดาวิชารัฐศาสตร์ กล่าวว่า การเมือง (Politics) หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิกในรูปแบบของ “นครรัฐ” (Polis) เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีชีวิตที่ดี [3]

Easton นักรัฐศาสตร์กลุ่มพฤติกรรมศาสตร์ กล่าวว่า การเมือง หมายถึง การจัดสรรค่านิยมหรือสิ่งที่มีคุณค่า (ทรัพยากรต่างๆ) ให้กับคนในสังคมตามหน้าที่ที่กฎหมายรองรับ [4]

Machiavelli บิดาวิชารัฐศาสตร์สมัยใหม่ กล่าวว่า การเมือง หมายถึง เรื่องของการแสวงหาอำนาจ (Power) และ ศิลปะในการรักษาอำนาจ [5]

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ กล่าวว่า การเมืองหมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจและการรักษาไว้ซึ่งอำนาจ เพื่อนำมาใช้ในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้กับสมาชิกในสังคม [6]

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ กล่าวว่า การเมือง หมายถึง กระบวนการใช้อำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐ สถาบันทางการเมืองและภาคประชาสังคมเพื่อเข้าสู่อำนาจในการปกครองประเทศ [7]

โดยสรุป จากความหมายของการเมืองของนักวิชาการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การเมือง หมายถึง กระบวนการของการได้มาซึ่งอำนาจและศิลปะการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรให้กับสมาชิกในสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

หลักการสำคัญของการเมืองสีเขียว : ที่มา ความหมายและ นักคิด

การเมืองสีเขียว (Green Politics) เป็นขบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศแถบตะวันตก ในช่วงปลายปี 1960 – 1970 โดยมีเป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การต่อต้านมลภาวะ (2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ (3) การก้าวไปสู่พลังงานสะอาด [8] ประกอบกับประชาคมโลกเห็นพ้องกันว่าสุขภาพของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญ และจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดกระแสการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม มีการออกกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและเกิดกลุ่มเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ Greenpeace , Friends of the Earth เป็นต้น เพื่อเรียกร้องให้มีการปกป้องธรรมชาติมากขึ้น อีกทั้ง การคำนึงถึงผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม การกระจายตัวของเมืองและภาคเกษตรกรรม เป็นต้น ดังนั้นในปี 1970 จึงได้กำหนด “วันคุ้มครองโลก” เป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้วันที่ 5 มิถุนายน ของทุกปีเป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก (World Environment Day)

ความหมายของการเมืองสีเขียวตามสารานุกรม Encyclopedia หมายถึง อุดมการณ์ทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและคำนึงถึงการสร้างความเป็นธรรมในสังคมประกอบด้วยหลักการ 4 ประการคือ (1) ความยั่งยืนทาง

นิเวศวิทยา (Ecological Sustainability) ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่จำกัดอย่างประหยัดและรับผิดชอบต่อคนรุ่นต่อไป (2) ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) ส่งเสริมความเท่าเทียมและการดูแลกลุ่มคนเปราะบาง (3) ใช้หลักประชาธิปไตยฐานราก (Grassroots Democracy) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม และ (4) การไม่ใช้ความรุนแรง (Non-Violent) ยึดหลักสันติวิธี มุ่งเน้นการเจรจาและการสร้างความร่วมมือ เป็นต้น เพื่อให้สังคมเกิดความยั่งยืน [9]

โดยสรุป การเมืองสีเขียวเป็นความคิด ความเชื่อและหลักการที่มุ่งเน้นอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปกป้องสิ่งแวดล้อม การสร้างความเป็นธรรมในสังคม และยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินชีวิตและคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการเมืองกับสิ่งแวดล้อม

นักคิดเด่น ๆ ตามแนวคิดการเมืองสีเขียว มีดังนี้

1. เนสส์ (Naess, 1973) ได้เสนอแนวคิดนิเวศวิทยาเชิงลึก (Deep Ecology) กล่าวว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของโลก แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตทุกชนิดมี “คุณค่าในตัวเอง” (Intrinsic Value) โดยมองว่าควรลดจำนวนประชากรมนุษย์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการบริโภคนิยมไปสู่การเน้นคุณภาพชีวิตที่เรียบง่าย [10]

2. บุคชิน (Bookchin, 1982) เสนอ แนวคิดนิเวศวิทยาสังคม (Social Ecology) โดยมองว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมมีสาเหตุมาจาก “ปัญหาสังคม” โดยเฉพาะระบบลำดับชั้น (Hierarchy) ทำให้เกิดการกดขี่ หากมนุษย์ยังกดขี่กันเอง มนุษย์ก็จะกดขี่ธรรมชาติด้วย จึงสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจให้กับชุมชน และการยกเลิกระบบทุนนิยมที่เน้นการเติบโตอย่างไร้ขีดจำกัด [11]

3. ชูเมกเกอร์ (Schumacher, 1973) เจ้าของคำกล่าวที่ว่า “Small is Beautiful” ได้เสนอแนวคิดเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (Buddhist Economics) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตโดยมวลชน และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ด้วยการไม่ทำลายจิตวิญญาณมนุษย์และทรัพยากรธรรมชาติ [12]

โดยสรุป แนวคิดของนักคิดกลุ่มการเมืองสีเขียวทั้ง 3 ท่านดังกล่าว มีจุดเน้นที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดการเมืองสีเขียวก็ยึดหลักการ 4 ประการคือ (1) ปัญญาในเวศ (Ecological Wisdom) โดยยอมรับว่าทรัพยากรมีจำนวนจำกัด และการตระหนักว่ามนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ (2) ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) การให้ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรได้อย่างเท่าเทียมและการจัดความยากจน (3) ยึดหลักประชาธิปไตยรากหญ้า (Grassroots Democracy) ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเฉพาะประชาชนในระดับล่างและ (4) หลักของอหิงสา (Non-Violence) การแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง เป็นต้น อีกทั้งกระแสการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมมีมากขึ้น ทำให้ฝ่ายการเมืองจำเป็นต้องตระหนักถึงสาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยนำหลักการและอุดมการณ์ของการเมืองสีเขียวมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อแก้ปัญหาของสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ มีหลายปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ [13]

1. การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil Fuels) ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของโลกร้อน อาทิ การใช้พลังงานในโรงไฟฟ้า อุตสาหกรรมและยานพาหนะ ทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จำนวนมาก

2. การตัดไม้ทำลายป่า (Deforestation) การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย หรืออุตสาหกรรม ทำให้ลดขีดความสามารถในการดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของธรรมชาติ

3. เกษตรกรรมและปศุสัตว์อุตสาหกรรม การทำฟาร์มปศุสัตว์ (โดยเฉพาะวัว) ปล่อยก๊าซมีเทน และการใช้ปุ๋ยเคมีปล่อยก๊าซไนตรัสออกไซด์ ซึ่งเป็นก๊าซเรือนกระจกที่มีฤทธิ์แรงกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หลายเท่า

4. การจัดการขยะ (Waste Management) การเผาขยะทำให้เกิดก๊าซมีเทนและมลพิษในอากาศ

5. กระบวนการทางอุตสาหกรรม การผลิตสินค้า เช่น ซีเมนต์ เหล็ก และเครื่องใช้ไฟฟ้า ปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสารเคมีประเภทฟลูออโรคาร์บอน

โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ มีหลายปัจจัยที่สำคัญ มี 5 ปัจจัย ได้แก่ การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล (ถ่านหิน น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ) ที่ใช้เป็นพลังงานและขนส่ง การตัดไม้ทำลายป่า การทำเกษตรกรรมและปศุสัตว์ อุตสาหกรรม และการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และมีเทนในชั้นบรรยากาศ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อมวลมนุษย

จากสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยในหลายด้านที่สำคัญ ดังนี้ [14]

1. ด้านภัยพิบัติของสภาพอากาศที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็น อากาศร้อนมากขึ้น น้ำท่วม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว พายุที่รุนแรง และสึนามิ
2. ด้านความมั่นคงทางอาหารและน้ำลดลง ความร้อนทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง น้ำสะอาดมีจำกัด เป็นผลให้เกิดการขาดแคลนอาหาร ภาวะทุโภชนาการ เป็นต้น
3. ด้านปัญหาสุขภาพและโรคระบาด การแพร่กระจายของโรคที่นำโดยยุง (มาลาเรีย) และโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อน และโรคอุบัติใหม่ต่างๆ
4. ด้านการพลัดถิ่นและการย้ายถิ่นฐาน ผู้คนนับล้านต้องย้ายถิ่นฐานจากภัยธรรมชาติและความยากจนที่เพิ่มขึ้น สาเหตุดังกล่าวซึ่งมาจากพฤติกรรมกรบริโภคและการผลิตที่ไม่ยั่งยืน จึงต้องมีการแก้ไขโดยการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

โดยสรุป ผลกระทบที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นับว่าก่อให้เกิดผลเสียต่อมวลมนุษยมากมาย และมีความรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นภาวะวิกฤตสภาพภูมิอากาศอันเป็นผลมาจากน้ำมือของมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการผลิตที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นผลให้เกิดความไม่ยั่งยืน ดังนั้นการที่จะให้สังคมมีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความยั่งยืน การแก้ไขปัญหาจึงต้องอาศัยแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนผสมผสานกับเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เข้มแข็ง

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เข้ามามีบทบาทในสังคมโลกซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน เมื่อปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ.1972) ในหัวข้อ “การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on the Human Environment)” ผลการประชุมครั้งนี้ ทำให้ประชาคมระหว่างประเทศมาสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางจนนำไปสู่การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมและคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ต่อมาก็มีการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับโลกหลายครั้ง โดยเฉพาะการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา พ.ศ. 2535 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ทำให้เกิดแผนปฏิบัติการ 21 ที่เสนอให้ประเทศต่างๆ สนับสนุนรูปแบบการบริโภคที่ยั่งยืนและดำเนินนโยบายส่งเสริมประสิทธิภาพในการผลิต อีกทั้งการกำหนดนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน [15] ประกอบกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อความสามารถของคนรุ่นต่อไปในการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญเพื่อสร้างสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีความเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ หลุดพ้นความยากจน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สร้างสังคมที่เท่าเทียม ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ของสหประชาชาติ [16]

กรณีตัวอย่างการเมืองสีเขียวของต่างประเทศและของไทย

ตัวอย่างการเมืองสีเขียวที่เด่น ๆ ของต่างประเทศ 3 ประเทศ

1. ประเทศเยอรมัน มีการขับเคลื่อนการเมืองสีเขียวโดยพรรคกรีน โดยการประกาศนโยบายสิ่งแวดล้อมให้เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งหลักการที่สำคัญของนโยบาย ๆ นี้ คือการกำหนดเป้าหมายการใช้พลังงานหมุนเวียนให้ได้ 80 % ของการผลิตไฟฟ้าภายในปี 2030 และการยกเลิกการใช้พลังงานนิวเคลียร์และถ่านหิน [17]

2. สหภาพยุโรป (EU) เป็นกลุ่มประเทศต้นแบบของการเมืองสีเขียวโดยกำหนดเป็นแผนงาน “ข้อตกลงสีเขียวยุโรป” European Green Deal ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การเติบโตใหม่ ริเริ่มในสมัยประธานาธิบดี ฟอนเดอร์เลเยน ปี 2019 เน้นการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างน้อย 55% ภายในปี 2030 โดยไม่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปี 2050 และเพิ่มอากาศที่สะอาดเป็น 55% รวมทั้งการใช้แหล่งพลังงานหมุนเวียนให้มากขึ้น [18]

3. ประเทศภูฏาน เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้มีพื้นที่ป่าอย่างน้อย 60% ของพื้นที่ประเทศ เพื่อให้มี Carbon Negative (ดูดซับก๊าซเรือนกระจกได้มากกว่าที่ปล่อยออก) [19]

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ประเทศดังกล่าวให้ความสำคัญในเรื่องการเมืองสีเขียวโดยใช้กลไกสำคัญที่ต่างกัน กล่าวคือ เยอรมันใช้พรรคการเมือง ส่วน EU ใช้มาตรการทางการค้า สำหรับภูฏานใช้รัฐธรรมนูญ เป็นต้น

กรณีของประเทศไทยขอยกตัวอย่างที่เด่น ๆ ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำ นโยบาย “สวน 15 นาที” ทั่วกรุง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงพื้นที่สีเขียวใกล้บ้านด้วยการเดินระยะเวลา 15 นาที (ไม่เกิน 800 เมตร) โดยการปรับพื้นที่รกร้างหรือพื้นที่หน่วยงานรัฐให้เป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กใกล้ชุมชน ซึ่งปัจจุบันมีเปิดแล้ว 141 แห่ง (ตั้งเป้าหมายไว้ 500 แห่ง ภายในปี 2569) [20]

2. การขับเคลื่อน พ.ร.บ. “PRTE” (Pollutant Release and Transfer Register) : กฎหมายเปิดเผยข้อมูลการปล่อยและเคลื่อนย้ายมลพิษ เป็นกฎหมายที่ผลักดันโดยเครือข่ายภาคประชาชน (มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม (Enlaw) และ Greenpeace Thailand) เพื่อคุ้มครองสิทธิประชาชนให้มีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย โดยให้โรงงานต้องรายงานชนิดและปริมาณสารพิษที่ปล่อยออกสู่สิ่งแวดล้อม ร่างกฎหมายฉบับนี้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรรับหลักการเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2568 [21]

3. การให้ความสำคัญกับการเมืองสีเขียวในบริบทการเมืองไทยปี 2569 เมื่อพิจารณาจากพรรคการเมืองใหญ่ที่ให้ความสำคัญกับนโยบายสีเขียว ดังนี้

3.1 พรรคเพื่อไทย เน้นการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจสีเขียวโดยใช้กลไกตลาดและเทคโนโลยี เพื่อสร้างรายได้ควบคู่กับการอนุรักษ์ โดยมีนโยบายเด่น ๆ คือ [22]

3.1.1 Solar Rooftop ภาครัฐเรือน สนับสนุนการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ด้วยเงินอุดหนุนและมาตรการลดหย่อนภาษี เพื่อลดภาระค่าไฟฟ้าและเพิ่มสัดส่วนพลังงานสะอาด

3.1.2 Green Procurement ใช้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นต้นนำ โดยเลือกซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชนปรับตัว

3.1.3 การจัดการขยะครบวงจร เน้นการแยกขยะที่ต้นทางในระดับชุมชนเพื่อสร้างรายได้และเชื่อมโยงสู่โรงงานแปรรูปรีไซเคิล

3.2 พรรคประชาชน เน้นการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง กระจายอำนาจ และการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด โดยมีนโยบายเด่น ๆ คือ [23]

3.2.1 Net-Zero 2050 ตั้งเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์เร็วกว่าแผนเดิมของรัฐโดยใช้กลไก “ภาษีคาร์บอน” (Carbon Tax)

3.2.2 Green Carbon 1 ล้านไร่ เพิ่มพื้นที่ป่าผ่านการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น และสนับสนุนการใช้ “ไบโอชาร์” (Biochar) ในภาคเกษตรเพื่อกักเก็บคาร์บอนลงดิน

3.2.3 กฎหมายอากาศสะอาด แรงผลักดันกฎหมายเพื่อจัดการปัญหา PM 2.5 ที่ต้นทางและมาตรการจัดการกับมลพิษข้ามพรมแดน

3.3 พรรภูมิใจไทย เน้นเรื่องการลดค่าใช้จ่ายประชาชนผ่านพลังงานสะอาดและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสีเขียว นโยบายเด่น ๆ คือ [24]

3.3.1 Green Bonds ออกพันธบัตรสีเขียวเพื่อระดมทุนในโครงการขนาดใหญ่ เช่น ระบบขนส่งสาธารณะไฟฟ้า และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรับมือภัยพิบัติ

3.3.2 อุตสาหกรรม EV ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ในภูมิภาคเพื่อลดการใช้พลังงานฟอสซิล

โดยสรุป กรณียของประเทศไทยจะเห็นได้ว่าทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและฝ่ายการเมืองก็เริ่มให้ความสำคัญกับการเมืองสีเขียวผ่านกลไกทางเศรษฐกิจ ทางการตลาดและเทคโนโลยี การออกพันธบัตรสีเขียว การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การผลักดันกฎหมาย การออกกฎหมายอากาศสะอาด เป็นต้น

บทวิเคราะห์ภาพรวมและข้อเสนอแนะ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกที่เชื่อมโยงกันมากขึ้นและปัญหาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหมอกควัน ฝุ่นละอองขนาดเล็ก อากาศเป็นพิษ น้ำเน่า ขยะที่เพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอและเสื่อมโทรม โลกร้อน โลกเดือด รวมทั้งวิกฤตพลังงาน เป็นต้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากน้ำมือของมนุษย์ทำให้ธรรมชาติขาดความสมดุลส่งผลให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรงและบ่อยขึ้น ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยที่การเมืองกับสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน การเมืองมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของทุกประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวเพื่อให้สังคมไทยเกิดการเมืองสีเขียวและบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการเมืองสีเขียวและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและพรรคการเมืองไทย ดังนี้

1. นักวิชาการการเมืองเชิงนิเวศ ลัดดาวัลย์ ไขคำ กล่าวว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในความท้าทายระดับโลกที่เร่งด่วน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ มลพิษ และทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย สิ่งเหล่านี้ จึงเป็นภัยคุกคามอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย [25] ดังนั้นการที่จะให้สังคมไทยตระหนักถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและเกิดการเมืองสีเขียวอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ(National Agenda) และใช้องค์ความรู้ทางนิเวศวิทยา หรือทฤษฎีการเมืองสีเขียวเพื่อยุติการทำลายสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อให้การนำนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรใช้แนวคิดความร่วมมือของทุกภาคส่วน (ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม) มาทำงานร่วมกันซึ่งเป็นแนวคิดของ Osborne [26] ที่กล่าวว่า การบริการสาธารณะใหม่ (New Public Governance) และการแก้ปัญหาสังคมรวมทั้งสิ่งแวดล้อม ต้องใช้ “เครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กร” (Inter Organizational networks) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bookchin อีกทั้งการใช้องค์ความรู้ทางนิเวศวิทยาปกป้องสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ควรผลักดันเรื่องดังกล่าวโดยกำหนดเป็นกฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังเช่น กรณีประเทศภูฏาน

4. ในช่วงสภาวะวิกฤตพลังงานเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างอเมริกา อิสราเอลกับอิหร่าน รัฐบาลควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อแสวงหาพลังงานทดแทนน้ำมัน หรือ พลังงานทางเลือก พลังงานสะอาด เพื่อลดการพึ่งพาน้ำมันดิบจากต่างประเทศ เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่พึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Self – Sufficiency) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

5. สำหรับพรรคการเมือง ในบริบทของวิกฤตสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นโยบายการเมืองสีเขียวเป็นเจตจำนงทางการเมือง (Political will) และเป็นนโยบายหลัก พรรคการเมืองควรประกาศจุดยืนที่ชัดเจน โดยการชูนโยบายการปกป้องสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมโดยเสนอ กฎหมายสิทธิของธรรมชาติ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

6. พรรคการเมืองควรมีการจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนและนักวิชาการ สิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

7. พรรคการเมืองควรชูนโยบายความยุติธรรมทางนิเวศวิทยา โดยการใช้มาตรการเชิงรุกในการผลักดันกฎหมายอากาศสะอาด (Clean Air Act) และกฎหมายเปิดเผยข้อมูลมลพิษ (PRTR) เป็นนโยบายหลักในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

8. ภาคประชาสังคมควรตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการให้ความร่วมมือในการปกป้อง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ให้อนุชนคนรุ่นต่อไป

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลกโดยเฉพาะความผันผวนของสภาพอากาศมีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติในขณะนี้เพิ่มขึ้นในทุกมิติ นับว่าเป็นสิ่งท้าทายต่อผู้บริหารทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนการเมืองสีเขียวให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง ดังที่พรรคการเมืองใหญ่ๆ ได้มีนโยบายสีเขียว อาทิ Solar Rooftop ภาคครัวเรือน Net-Zero 2050 โดยตั้งเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ โครงการ Green Carbon 1 ล้านไร่ กฎหมายอากาศสะอาด ออกพันธบัตรสีเขียว และอุตสาหกรรม EV เป็นต้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Malthus, T. R. (2016). *Definitions in political economy*. Edited by Alexander K. Bocast, Critical edition. McLean : Berkeley Bridge Press.
- [2] Ladawan Khaikham. (2023), *Eco - Politics in the Anthropocene*. Thammasat University Press. (In Thai)
- [3] Aristotle. (1998). *Politics*. Indianapolis : Hackett Publishing Company.
- [4] Easton, D. (1953). *The Political system : An Inquiry into the state of political science*. New York : Alfred A. Knopf.
- [5] Machiavelli, N. (2005). *The prince*. Oxford University Press.
- [6] Kovit Wongsurawat. (2000). *Fundamentals of political science and Politics In The 21st Century*. Bangkok : Department of political science and public administration, Faculty of social sciences, Kasatsart University.. (In Thai)
- [7] Nakharin Mektrairat. (2017). *Thoughts knowledge and political power in the Siamese revolution of 1932*. (3 rd.ed.) Nonthaburi : Same Sky Books. (In Thai)
- [8] Ladawan Khaikham. (2023), *Eco - Politics in the Anthropocene*. Thammasat University Press. (In Thai)
- [9] Patcha Tamrongajariyakul. (2026, 13 March). *The politics of green*. Bangkokbiznews. 8. (In Thai)
- [10] Naess, A. (1973). The shallow and the deep, long- range ecology movement. A Summary. *Inquiry*, 16 (1-4), 95-100.

- [11] Bookchin, M. (1982). *The ecology of Freedom : The emergence and dissolution of hierarchy*. Palo Alto, CA : Cheshire Books.
- [12] Schumacher, E. F. (1973). *Small Is beautiful: A study of economics as if people Mattered*. London : Blond & Briggs.
- [13] Department of climate change and environment. (2025). *Thailand's climate change progress report*. Retrieved february 20, 2025 From www.dcce.go.th (In Thai)
- [14] Department of climate change and environment. (2024). *Thailand's climate change progress report*. Retrieved february 20, 2025 From www.dcce.go.th (In Thai)
- [15] Asdaporn Krairapanond. (Ed). (2017). *Introduction to sustainable development* (Revised Ed.). Bangkok: Office of natural resources and environmental policy and planning ministry of natural resources and environment. (In Thai)
- [16] Varatchaya Sirivat. (2009). How can development lead to sustainable development ? . *Parliament review*. 28(3), 7-31. (In Thai)
- [17] Federal Ministry for Economic Affairs and Climate Action (BMWK). (2023). *Renewable energy sources in Figures : National and international development, 2023*. BMWK Public Relations.
- [18] European Commission. (2019) *The European Green Deal*. (COM/ 2019/ 640 final). europa. eu
- [19] World Bank.(2019). *Bhutan systematic country diagnostic:Creating opportunities for all*. Worldbank. org
- [20] Bangkok metropolitan administration. (2022). *15 Minute pocket parks project : Sustainable green space development*. BMA official Retrieved April 29, 2026 from [https://main Bangkok.go.th](https://main.Bangkok.go.th) (In Thai)
- [21] Environmental law foundation. (2024). *The movement for Thailand's PRTR Act : Empowering communities though the right to know*. Enlaw thai foundatia. Retrieved April 29, 2026 from <https://enlawthais.org> (In Thai)
- [22] Bangkok Post. (2026). February 10. *Pheu Thai's Green agenda : Balancing industrial growth with environmental protection* Retrieved April 29, 2026 from <https://www.bangkokpost.com/Thailand/politics> (In Thai)
- [23] Policy & Manifesto : People's Party of Thailand. (2026). *Building a sustainable futur:The green transition manifesto*. Retrieved 25 April, 2026 from [https://www.peoplespartythailand.org/en/policies/ green_politics](https://www.peoplespartythailand.org/en/policies/green_politics)
- [24] Ladawan Khaikham. (2023), *Eco - Politics in the Anthropocene* Thammasat University Press. (In Thai)
- [25] Osborne, S. P. (Ed.).(2010). *The new public governance?:Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. Routledge.